
V. ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 378:351.851

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЦІН НА ОСВІТНІ ПОСЛУГИ У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Г. С. ЛОПУШНЯК

(ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»);

Х. В. РИБЧАНСЬКА

(Львівського національного аграрного університету)

Анотація. *Мета статті – аналіз методів державного регулювання цін на освітні послуги у вищих навчальних закладах державної форми власності, виявлення недоліків у процесі їх використання та розробка рекомендацій щодо вдосконалення діючих концептуальних підходів визначення вартості оплати за навчання. Здійснено аналіз методів державного регулювання цін на освітні послуги у вищих навчальних закладах державної форми власності; акцентовано увагу на прямих методах; виявлено недоліки порядку визначення вартості навчання за кошти юридичних і фізичних осіб і запропоновано концептуальні підходи до вдосконалення державного регулювання цінової політики у сфері вищої освіти. У ході дослідження обґрунтовано, що діюча система державного регулювання цін у сфері вищої освіти є неефективною. Внесення змін до порядку визначення вартості освітніх послуг, а також більш широке використання інших методів державного регулювання цін у зазначеній сфері дозволить вищим навчальним закладам збільшити свої можливості щодо залучення додаткових фінансових ресурсів.*

Ключові слова: *освітні послуги, вища освіта, вищий навчальний заклад, видатки, ціна.*

Проблемам державного регулювання у сфері вищої освіти, в тому числі і щодо визначення вартості освітніх послуг, присвячено багато наукових досліджень вітчизняних учених і фахівців, серед яких праці Т. Боголіб, М. Карліна, В. Куценко, М. Матвіїва, В. Новікова, Т. Оболенської, В. Федосова та ін. Однак єдиного підходу до визначення вартості освітніх послуг немає. У пропонувані вченими моделях формування ціни освітньої послуги не враховуються окремі чинники, за допомогою яких, на нашу думку, можна регулювати остаточну ціну, не зменшуючи/збільшуючи основні витрати. Крім того, не враховується і та обставина, що на більшість вищих навчаль-

них закладів поширюється дія бюджетного законодавства, яке останніми роками зазнає постійних змін. Саме тому тематика державного регулювання ціни освітніх послуг є надзвичайно актуальною, тому потрібні додаткові дослідження.

Варто зазначити, що держава у своєму арсеналі має низку методів, які використовуються для регулювання ціни у тій чи іншій сфері. Основними з них є прямі методи, які передбачають установлення в законодавчому порядку визначених правил ціноутворення.

До 2010 р. визначення вартості навчання студентів (слухачів) у вищих навчальних закладах регулювалося спільним наказом Мініс-

терства освіти України, Міністерства фінансів України та Міністерства економіки України «Про затвердження Порядку надання платних послуг державними навчальними закладами». Цей порядок був розроблений на виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 20 січня 1997 р. № 38 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися державними навчальними закладами» та відповідно до ч. 4 ст. 61 Закону України «Про освіту». Однак у цьому нормативному акті не були враховані окремі особливості вищої школи. Зокрема, не було враховано те, що вищий навчальний заклад державної форми власності є бюджетною установою, його фінансування здійснюється переважно за рахунок коштів державного бюджету, основним плановим документом у всіх бюджетних установ є кошторис, у якому всі видатки плануються відповідно до економічної класифікації видатків, існує певна специфіка обрахунку витрат на оплату праці професорсько-викладацького складу [1]; попит на ту чи іншу спеціальність формується не тільки законами ринку, але й часом нічим не обґрунтованими переконаннями багатьох потенційних абітурієнтів і їх батьків про престижність тієї чи іншої професії в майбутньому.

Зазначимо також, що основною освітньою послугою у вищому навчальному закладі є «підготовка понад державне замовлення в межах ліцензійного обсягу відповідно до договорів, укладених з фізичними та юридичними особами» [2]. Тому акцент у своєму дослідженні ми зробили саме на визначенні вартості саме цієї послуги.

У 2010 р. на вимогу Постанови Кабінету Міністрів України від 12.08.2009 р. № 903 «Про удосконалення механізму регулювання плати за послуги у сфері освіти» та відповідно до ст. 61 Закону України «Про освіту» (1991 р.), ст. 64 та 65 Закону України «Про вищу освіту» (2002 р.) був затверджений спільний Наказ Міністерства освіти і науки, Міністерства економічного розвитку України та Міністерства фінансів України № 736/902/758, який дещо змінив порядок установлення вартості платних освітніх послуг, які надаються державними і комунальними навчальними закладами.

Зокрема, у цьому нормативно-правовому акті уже враховано те, що ці установи є бюджетними та неприбутковими. Адже бюджетними установами, відповідно до положень Бюджетного кодексу України, є «органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету» [3]. Що стосується вищих навчальних закладів державної форми власності (а їх більшість: станом на 01.01.2014 р.¹ – 520 державної форми власності та 144 – приватної [4]), то їх фінансування «здійснюється за рахунок коштів державного бюджету» [5].

Отже, основна проблема ціноутворення, яка полягала у тому, що базою для визначення ціни послуги був розрахунок валових витрат, пов'язаних з наданням послуги, у ході визначення яких необхідно було керуватись ще ст. 5. Закону України від 22 травня 1997 р. «Про внесення змін до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств»², усунена.

Нагадаємо, що основним плановим документом вищих навчальних закладів державної форми власності є кошторис, «яким на бюджетний період встановлюються повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань на взяття бюджетних зобов'язань і здійснення платежів для виконання бюджетною установою своїх функцій і досягнення результатів, визначених відповідно до бюджетних призначень» [6].

Ще одним обов'язковим документом, відповідно до якого здійснюється фінансування видатків вищих навчальних закладів, є плани використання бюджетних коштів. У цьому документі здійснюється розподіл бюджетних асигнувань, затверджених у кошторисі, в розрізі видатків бюджету, структура яких відповідає повній економічній класифікації видатків бюджету та класифікації кредитування бюджету. Тому цілком логічним і виправданим

¹ Без урахування тимчасово окупованої території АРК, м. Севастополя та частини зони проведення АТО.

² Втратив чинність 01.01.2011 р.

є включення до складових вартості витрат, пов'язаних із наданням освітньої послуги таких витрат: на оплату праці працівників; нарахування на оплату праці відповідно до законодавства, безпосередніх витрат та оплати послуг інших організацій; капітальних витрат, а також сум індексації заробітної плати та інших витрат відповідно до чинного законодавства [7]. По кожній із цих складових Порядком надання платних послуг державними та комунальними навчальними закладами визначено, які саме витрати потрібно враховувати при формуванні ціни освітньої послуги. Однак цей порядок розроблений із урахуванням того, що студенти, які навчаються за кошти юридичних або фізичних осіб, зараховані в окремі групи. На практиці, на жаль, у більшості випадків не видається можливим формування груп залежно від джерел фінансування. Тому в одній і тій же групі можуть навчатися як студенти-контрактники, так і студенти, які зараховані на навчання за державним замовленням.

З огляду на наведене, виникає об'єктивна необхідність удосконалити порядок визначення вартості навчання.

Зважаючи на те, що найбільшу частку у складі видатків на підготовку фахівців становлять видатки на оплату праці, розглянемо більш детально можливості їх обрахунку. У чинному порядку розрахунку витрат на оплату праці у вищому навчальному закладі, на жаль, не враховується вся специфіка нарахування заробітної плати у цих установах. Тому доцільніше, на нашу думку, буде розраховувати зазначені видатки за такою формулою:

$$V_{2110} = V_{2110npn} + V_{2110ikp},$$

де V_{2110} – видатки на оплату праці працівників ВНЗ в розрахунку на одного студента на рік;

$V_{2110npn}$ – видатки на оплату праці науково-педагогічних працівників в розрахунку на одного студента на рік;

$V_{2110ikp}$ – видатки на оплату праці інших категорій працівників ВНЗ в розрахунку на одного студента на рік.

Видатки на оплату праці науково-педагогічних працівників розраховуються за формулою:

$$V_{2110npn} = \frac{\sum_{i=1}^3 G(AN)_i \cdot S(PO)_i}{St} + G(IN) \cdot S(PO),$$

де $i = 1$ – кількість годин педагогічного навантаження або ставки погодинної оплати професора чи доктора наук;

$i = 2$ – кількість годин педагогічного навантаження або ставки погодинної оплати доцента чи кандидата наук;

$i = 3$ – кількість годин педагогічного навантаження або ставки погодинної оплати викладача без наукового ступеня чи вченого звання;

$G(AN)$ – кількість годин аудиторного навантаження для однієї групи, не враховуючи години на одного студента: читання лекцій, проведення практичних, семінарських, лабораторних та індивідуальних занять, проведення консультацій з навчальних дисциплін протягом семестру, проведення екзаменаційних консультацій, проведення заліку, проведення семестрових екзаменів у письмовій формі (частково, до 3-х годин на академічну групу (диктант – 1 година) тощо;

$S(PO)$ – ставки погодинної оплати праці працівників усіх галузей економіки за проведення навчальних занять, затверджені чинним законодавством України;

St – кількість студентів у групі;

$G(IN)$ – кількість годин педагогічного навантаження, що планується в розрахунку на одного студента, а саме: перевірка контрольних (модульних) робіт, передбачених навчальним планом, що виконуються під час аудиторних занять, перевірка і проведення контрольних (модульних) робіт, передбачених навчальним планом, що виконуються під час самостійної роботи, керівництво і проведення захисту індивідуальних завдань, передбачених навчальним планом (рефератів, аналітичних оглядів, перекладів тощо); розрахункових, графічних і розрахунково-графічних робіт; кур-

сових робіт із загальноосвітніх і фахових навчальних дисциплін; курсових проектів із загальноінженерних і фахових навчальних дисциплін); проведення семестрових екзаменів в усній формі, проведення семестрових екзаменів у письмовій формі, керівництво навчальною і виробничою практикою, проведення державних екзаменів, керівництво, консультування, рецензування та проведення захисту дипломних проектів (робіт), керівництво стажуванням слухачів ВНЗ післядипломної освіти та структурних підрозділів післядипломної освіти ВНЗ на підприємствах, в установах і організаціях, рецензування рефератів, керівництво, консультування, рецензування та проведення захисту випускних робіт, проведення випускних екзаменів слухачів ВНЗ післядипломної освіти та їх структурних підрозділів післядипломної освіти ВНЗ.

Видатки на оплату праці інших категорій працівників вищої школи ($V_{2110ikt}$) пропонуємо визначати з огляду на необхідність врахування всіх тих функцій і тих видів робіт, які безпосередньо пов'язані з організацією навчання і обслуговуванням навчальних груп або окремих громадян. Для цього можуть використовуватись як мінімальні вимоги штатні нормативи, встановлені для навчального закладу того чи іншого типу. У разі недоцільності закріплення окремих працівників для обслуговування платних груп студентів (слухачів) у розрахунку витрат на оплату праці пропонуємо врахувати при складанні проекту штатного розпису кількість одиниць відповідного персоналу, які будуть використані для здійснення доплат за суміщення професій (розширення зон обслуговування) працівникам, які обслуговують основний (бюджетний) контингент осіб, що навчаються (студентів, слухачів).

Розміри ставок, посадових окладів, гарантованих підвищень ставок і окладів, доплат і надбавок встановлює Кабінет Міністрів України.

У тих випадках, коли прямий розрахунок неможливий або надзвичайно складний, видатки на оплату праці визначаються з ураху-

ванням середньомісячного фонду заробітної плати відповідних категорій працівників з обов'язковою індексацією її на середній коефіцієнт підвищення заробітної плати. При цьому способі розрахунку видатків по коду 2110 за весь курс навчання розрахунок здійснюється на кожний курс окремо, і вартість першого року навчання може суттєво відрізнятись від останнього року навчання. Зауважимо, що у договорі про надання платних послуг з навчання студента слід обов'язково вказати загальну суму вартості навчання з розшифровкою по роках навчання та право вищого навчального закладу здійснювати перерахунок при підвищенні ставок погодинної оплати праці працівників усіх галузей економіки за проведення навчальних занять. На сьогодні ця норма суперечить статті 64 Закону України «Про вищу освіту», але наразі вона є надзвичайно актуальною, оскільки інколи індекс інфляції, який дозволено використовувати для підвищення вартості навчання за вже укладеними договорами, є нижчим, ніж саме підвищення заробітної плати. Це суттєво знижує можливість навчальних закладів оновлювати матеріально-технічну базу, оскільки частина коштів, що планувалась на зазначені цілі витрачається на оплату праці. Тому було б доцільно внести зміни до Закону України «Про вищу освіту», які б дозволяли здійснювати коригування вартості навчання, але не частіше, ніж один раз у рік. Збільшення вартості навчання не повинно перевищувати коефіцієнта підвищення розмірів заробітної плати у ВНЗ і коефіцієнта підвищення вартості інших послуг, які необхідні для підготовки фахівців. Спроби внесення подібних змін були ініційовані народними депутатами у вигляді законопроекту 2008 р., однак він не був прийнятий. З метою недопущення порушення прав громадян при затвердженні вищевказаних змін слід обов'язково вказати, що коригуванню оплати за навчання може підлягати тільки несплачена сума на момент проведення перерахунку.

Отже, за цим способом розрахунок видатків на оплату праці в розрахунок на одного студента здійснюється за формулою:

$$V_{2110} = OP_{mc} \cdot 12 \div St_c,$$

де V_{2110} – видатки за КЕК 2110 «Оплата праці працівників бюджетних установ» у розрахунку на одного студента на рік;

OP_{mc} – середньомісячний фонд оплати праці з врахуванням підвищення заробітної плати;

St_c – середньорічна кількість студентів.

Вважаємо, що для визначення середньомісячного фонду оплати праці, з врахуванням підвищення заробітної плати (OP_{mc}) спочатку слід провести індексацію фонду оплати праці за ті місяці, що передували підвищенню посадових окладів працівників вищої школи. Розмір індексації пропонуємо визначати як добуток фонду оплати праці за відповідний місяць і середнього коефіцієнта підвищення заробітної плати, визначеного для цього місяця.

Середній коефіцієнт підвищення заробітної плати (K_{opc}) визначається для кожного місяця окремо шляхом ділення фактичного місячного фонду заробітної плати працівників, що мають відношення до надання відповідної освітньої послуги, після останнього підвищення посадових окладів на місячний фонд (фактичний) кожного з місяців.

Отже, середньомісячний фонд оплати праці можна визначити, урахувавши підвищення заробітної плати за такою формулою:

$$OP_{mc} = \frac{\sum_{i=1}^{12} FOP_{fi} \cdot K_{opci}}{12},$$

де $i = 1, 2, 3, \dots, 12$ – місяці;

FOP_{fi} – фактичний фонд оплати праці з урахуванням усіх виплат по КЕК 2110 за відповідний місяць, за винятком фонду оплати праці по тих посадах, які не беруть участь у наданні відповідної освітньої послуги.

Середньорічна кількість студентів (St_c) визначається за формулою:

$$St_c = S_{101} + M_p \cdot S_{tp} - M_v / 12 \cdot S_{tv},$$

де S_{101} – кількість студентів на 1 січня року, що передувє плановому;

M_p – кількість місяців, що минула з часу прийому у році, що передувє плановому;

S_{tp} – кількість студентів, що були прийняті у році, який передувє плановому;

M_v – кількість місяців, протягом яких навчалися студенти випускних курсів у році, що передувє плановому;

S_{tv} – кількість студентів, що вибули з навчального закладу у зв'язку з отриманням відповідного диплома про освіту в році, який передувє плановому.

Видатки за кодом 2120 «Нарахування на заробітну плату» в розрахунку на одного студента (слухача) за один рік навчання включають нарахування бюджетних установ на фонд оплати праці, зокрема:

- єдиний соціальний внесок (36,3 %);
- інші види страхування, передбачені законодавством у розмірах, установлених чинними нормативно-правовими актами.

Базою для нарахувань за цим кодом економічної класифікації видатків є розраховані видатки за кодом 2110.

Зауважимо, попри те, що єдиний соціальний внесок був запроваджений ще 2011 р., у діючий порядок встановлення вартості освітніх послуг зміни досі не внесені.

Видатки по кодах економічної класифікації видатків 2210 «Предмети, матеріали, обладнання і інвентар», 2220 «Медикаменти та перев'язувальні матеріали», 2240 «Оплата послуг (крім комунальних)», 2250 «Видатки на відрядження» в розрахунку на одного студента визначаються з урахуванням суми видатків за зазначеними кодами за попередній рік, скорегованими на індекс інфляції.

Видатки за кодами економічної класифікації видатків 2271 «Оплата тепlopостачання», 2272 «Оплата водopостачання і водовідведення», 2273 «Оплата електроенергії», 2274 «Оплата природного газу», 2275 «Оплата інших енергоносіїв» обчислюється з урахуванням технічних характеристик обладнання і устаткування, фактичного обсягу спожитого палива, газу, води, електроенергії, інших комунальних послуг та інших енергоносіїв і їх вартості станом на момент здійснення розрахунку.

Видатки за кодом економічної класифікації видатків 3100 «Придбання основного капіталу», на нашу думку, слід планувати у розмірі, що становитиме не більше 25 % загального обсягу видатків. Цей показник пропонується на рівні 25 %, оскільки капітальні видатки є видатками розвитку, а без розвитку вищі навчальні заклади не спроможні будуть надати якісну освіту, яка б відповідала вимогам сьогодення, і з огляду на результати аналізу структури видатків вищої освіти, зазначений розмір дозволить це виконати.

Окрім основних видатків, які задіяні в розрахунку вартості навчання, доцільно дозволити ВНЗ застосовувати коригувальний коефіцієнт залежно від престижності та попиту на відповідну спеціальність. Цей коефіцієнт можна застосовувати як у бік збільшення, так і в бік зменшення вартості навчання. З метою запобігання необґрунтованого підвищення чи зниження вартості навчання за допомогою цього коефіцієнта слід встановити обмеження його нижньої та верхньої межі.

Нижня межа пропонується на рівні 0,75, зважаючи на те, що основними видатками є поточні видатки, які за нашою пропозицією повинні становити не менше 75 % усіх видатків при розрахунку вартості навчання у ВНЗ. Не слід допускати зменшення вартості більше ніж становлять основні видатки, оскільки це призведе до використання інших коштів (у тому числі й загального фонду бюджету) на навчання студентів, які отримують освітні послуги за рахунок коштів фізичних і юридичних осіб, що буде грубим порушенням бюджетного законодавства. Верхня межа пропонується на рівні 1,5, що дозволить компенсувати зниження вартості на менш престижних, однак у край потрібних країні спеціальностях. Також застосування цього коефіцієнта дозволить встановити знижки в оплаті за навчання студентам (в межах зазначеного коефіцієнта), у яких середній бал за результатами сесії буде більшим, ніж чотири.

Зазначимо, що у діючому порядку встановлення вартості платних освітніх послуг є положення про можливість диференціювання вищим навчальним закладом розміру оплати вартості освітньої послуги, з огляду на лі-

цензований обсяг, співвідношення попиту та пропозиції за конкретними напрямками (спеціальностями) навчання на державному (регіональному) ринку праці. У разі встановлення навчальним закладом диференційованих розмірів навчальний заклад зобов'язаний дотримуватися такого розрахунку [8]:

$$\sum_n K \cdot B = \sum_n K \cdot P,$$

де K – контингент, який планується зарахувати на навчання для отримання конкретної освітньої послуги у плановому періоді, тобто кількість осіб, що подадуть заяви до навчального закладу (укладуть договори, контракти з навчальним закладом) для отримання освітніх послуг різних видів;

B – калькуляційна одиниця кожної платної освітньої послуги, тобто вартість надання конкретної освітньої послуги за весь період її надання у повному обсязі одній зичній особі, яка буде зарахована на навчання у плановому періоді;

P – кошти, що сплачує замовник за надання навчальним закладом конкретної платної освітньої послуги одній фізичній особі за весь період її надання у повному обсязі, яка зазначена в договорі (контракті, заяві), платіжному дорученні, іншому аналогічному документі;

n – номенклатура (перелік) усіх видів платних освітніх послуг, що надає навчальний заклад у плановому періоді.

У вищевказаному рівнянні між правою та лівою його частинами стоїть знак рівності, тобто середня вартість навчання студента, який навчається за контрактом, не може бути ані більшою, ані меншою ніж середня вартість одного студента, який навчається за державним замовленням. У 2013 р. підготовка одного студента коштувала державі в середньому 17930 грн. Отже, для зниження вартості навчання на непрестижній спеціальності у ВНЗ необхідно збільшити вказану вартість на іншій спеціальності. Більшість навчальних закладів виконати цю умову не можуть.

Вважаємо, що така умова не є прийнятною, оскільки дещо відрізняється склад витрат. Зо-

крема, здійснюючи розрахунок орієнтовної середньої вартості підготовки за державним замовленням одного кваліфікованого фахівця до складу витрат включаються витрати на виплату академічної стипендії та інших соціальних виплат студентам, а також витрати на утримання гуртожитку. При розрахунку вартості навчання за кошти юридичних або фізичних осіб ці витрати не враховуються. Тому їх не потрібно ураховувати і у вказаному вище рівнянні.

Досліджуючи проблеми ціноутворення у сфері вищої освіти не можемо оминати й інші методи державного регулювання цін. Вважаємо, що недостатньо використовується такий метод, як система кредитування, державна інвестиційна політика та регулювання через державне замовлення.

Що стосується кредитування вищої освіти, то єдиним доступним кредитним варіантом сьогодні є система державних пільгових кредитів (3 % річних), які надаються для здобуття вищої освіти за денною, вечірньою і заочною формою навчання у вищих навчальних закладах незалежно від форми власності. Сума цього кредиту повертається протягом 15 років, починаючи з 12-го місяця після закінчення навчання у вищому навчальному закладі до Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та інших місцевих бюджетів зі щорічною виплатою однієї п'ятнадцятої частини загальної суми одержаного кредиту і відсотків за користування ним [9]. Однак останніми роками держава практично не фінансує програму державного пільгового кредитування на здобуття вищої освіти. Так у 2013 р. з 5 млн грн, які були заплановані у державному бюджеті на цю програму, було профінансовано лише 1,8 млн грн, а у 2011–2012 рр. – не було виділено жодної копійки.

Невтішними є і показники динаміки індексу інвестиційної привабливості України, що свідчить про неефективність інвестиційної політики. Зокрема, індекс інвестиційної привабливості, починаючи з 1 кварталу 2011 р. відзначився різким падінням.

Не виправдала себе і існуюча система планування державного замовлення на підготовку

фахівців, унаслідок чого ринок праці є незбалансованим.

Підсумовуючи вищенаведене, змушені констатувати, що державне регулювання цін у сфері вищої освіти не ефективне. Проведене дослідження також дозволяє зробити висновок про те, що наразі концептуальні підходи до визначення вартості навчання у вищій школі не відповідають умовам, які склалися на ринку освітніх послуг, а діюче законодавство не враховує всіх особливостей планування видатків у цій сфері. Внаслідок цього на практиці ВНЗ гостро відчувають усі недоліки чинних нормативно-правових актів, що, у свою чергу, відображається на якості надання освітніх послуг. Тому доцільно врегулювати на державному рівні питання визначення вартості навчання, використовуючи концептуальні підходи, представлені в цьому дослідженні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лопушняк Г. Концептуальні підходи до визначення вартості навчання у державному вищому навчальному закладі [Електронний ресурс] / Г. Лопушняк // Державне врядування: Науковий вісник. – Вип. 2. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2009. – Режим доступу: <http://www.lvivacademy.com>. – Назва з екрана.
2. Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України № 796 від 27 серпня 2010 р. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/796-2010-%D0%BF>. – Назва з екрана.

Pro zatverdzhennya pereliku platnih poslug, yaki mozhut nadavatisya navchalnimi zakladami, inshimi ustanovami ta zakladami sistemi osviti, scho nalezhat do derzhavnoyi i komunalnoyi

- formi vlasnosti [Elektronniy resurs] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayini № 796 vid 27 serpnya 2010 r. – Rezhim dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/796-2010-p>. – Nazva z ekrana.
3. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України № 2456-VI від 08.07.2010 р. зі змін. і допов. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – Назва з екрана.
- Byudzhetniy kodeks Ukrayini [Elektronniy resurs] : Zakon Ukrayini № 2456-VI vid 08.07.2010 r. zi zmin. i dopov. – Rezhim dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – Nazva z ekrana.
4. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2014/15 навчального року : стат. бюлетень. – К. : Державна служба статистики України, 2015. – 169 с.
- Osnovni pokazniki diyalnosti vischih navchalnih zakladiv Ukrayini na pochatok 2014/15 navchalnogo roku : stat. byuleten. – K. : Derzhavna sluzhba statistiki UkraYini, 2015. – 169 s.
5. Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 17 січня 2002 р. № 2984-III зі змінами та допов. // Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
- Pro vischu osvitu [Elektronniy resurs] : Zakon Ukrayini vid 17 sichnya 2002 r. № 2984-III zi zminami ta dopov. // Verhovna Rada Ukrayini. – Rezhim dostupu: <http://www.rada.gov.ua>. – Nazva z ekrana.
6. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України № 228 від 28 лютого 2002 р. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF>. – Назва з екрана.
- Pro zatverdzhennya Poryadku skladannya, rozglyadu, zatverdzhennya ta osnovnih vimog do vikonannya koshtorisiv byudzhetnih ustanov [Elektronniy resurs] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayini № 228 vid 28 lyutogo 2002 r. – Rezhim dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-2002-p>. – Nazva z ekrana.
7. Про затвердження порядків надання платних послуг державними та комунальними навчальними закладами [Електронний ресурс] : спільний Наказ М-ва освіти і науки України, М-ва економіки України, М-ва фінансів України № 736/902/758 від 23.07.2010 р. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1196-10>. – Назва з екрана.
- Pro zatverdzhennya poryadkiv nadannya platnih poslug derzhavnimi ta komunalnimi navchalnimi zakladami [Elektronniy resurs] : spilniy Nakaz M-va osviti i nauki Ukrayini, M-va ekonomiki Ukrayini, M-va finansiv Ukrayini №0 736/902/758 vid 23.07.2010 r. – Rezhim dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1196-10>. – Nazva z ekrana.
8. Про затвердження Порядку надання цільових пільгових державних кредитів на здобуття вищої освіти [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.06.2003 р. № 916. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Назва з екрана.
- Pro zatverdzhennya Poryadku nadannya tsilovih pilgovih derzhavnih kreditiv na zdobuttya vischoyi osviti [Elektronniy resurs] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayini vid 16.06.2003 r. № 916. – Rezhim dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua>. – Nazva z ekrana.

Г. С. Лопушняк (ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана»); **Х. В. Рибчанская** (Львовского национального аграрного университета). **Государственное регулирование цен на образовательные услуги в сфере высшего образования.**

Аннотация. Цель статьи – анализ методов государственного регулирования цен на образовательные услуги в высших учебных заведениях государственной формы собственности, выявление недостатков при их использовании и разработка рекомендаций по совершенствованию действующих концептуальных подходов определения стоимости оплаты за обучение. Осуществлен анализ методов государственного регулирования цен на образовательные услуги в высших учебных заведениях государственной формы собственности; акцентировано внимание на прямых методах; выявлены недостатки порядка определения стоимости обучения за средства юридических и физических лиц и предложены концептуальные подходы по совершенствованию государственного регулирования ценовой политики в сфере высшего образования. В результате исследования обосновано, что действующая система государственного регулирования цен в сфере высшего образования является неэффективной. Внесение изменений в порядок определения стоимости образовательных услуг, а также более широкое использование других методов государственного регулирования цен в данной сфере позволит высшим учебным заведениям увеличить свои возможности по привлечению дополнительных финансовых ресурсов.

Ключевые слова: образовательные услуги, высшее образование, высшее учебное заведение, расходы, цена.

G. Lopushyak (Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman); **H. Rybchanska** (Lviv National Agrarian University). **State regulation of prices for educational services in higher education.**

Summary. Analyze the methods of the state regulation of prices for educational services in state-owned higher education organizations, identify gaps in their use and recommendations for improving the existing conceptual approaches for determining the cost of tuition. The analysis of the methods of state prices regulation for educational services in higher education state-owned were done; emphasized on direct methods; the disadvantages of the procedure of determination tuition costs of legal and physical were found and conceptual approaches to improving the state regulation of pricing policy in higher education were offered. A study proved that the current system of state price regulation in higher education is ineffective. Making the changes to the procedure for determining the cost of educational services and a wider use of other methods of state regulation of the prices in this area will able to the higher education institutions to increase their opportunities for involvement additional financial resources.

Keywords: educational services, higher education, higher education institution, costs, price.